

Bir yargı bildiren sözcükler dizisine **cümle** denir. Tek sözcükten oluşan cümleler de vardır: "Geldim." gibi.

Her cümle, en az bir duygu ya da düşünce belirtir. Bir duygu, düşünce, olay ya da durumun sözlü veya yazılı bir şekilde ortaya konma biçimine **anlatım** denir. Cümleler anlatım özelliklerine göre iki başlıkta değerlendirilir.

Öznel Anlatımlı Cümleler

Doğruluğu veya yanlışlığı tartışılabilen başka bir deyişle kişisel görüş ve düşüncelerin paylaşıldığı cümlelere **öznel anlatımlı cümleler** denir.

Örnek:

- Geniş pencereli evlerde oturmak çok **keyiflidir**.
- Bu kitapta **ilginç** bir konu işlenmiş.

Cümlelerin öznel olmasını sağlayan bazı niteleyici ifadeler vardır: güzel, iyi, etkileyici, değişik, içten vb. Ayrıca benzetme, abartma gibi söz sanatları da cümleye öznellik katar.

Nesnel Anlatımlı Cümleler

Doğruluğu, yanlışlığı veya gerçekleşip gerçekleşmediği hakkında tartışma yapılamayan olay, düşünce ve tespitlerin paylaşıldığı cümlelere **nesnel anlatımlı cümleler** denir.

Örnek:

- Bu sene kitabım 5. baskısını yaptı.
- Bitkiler fotosentez yaparak besin üretir.

Nesnel cümlelerde cümlenin doğru ya da yanlışlığından ziyade verilen bilginin kanıtlanabilir olup olmadığına bakılmalıdır.

Sıra Sende 1

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öznel bir yargıya yer verilmiştir?

- A) Türkiye'nin yüz ölçümü yaklaşık 783.562 kilometrekaredir.
- B) Dünya, Güneş'in etrafında eliptik bir yörüngede hareket eder.
- C) Ankara'da yaşamak, İstanbul'da yaşamaktan daha huzurludur.
- D) Ankara, 13 Ekim 1923'te Türkiye'nin başkenti olarak ilan edilmiştir.

Sıra Sende 2

Aşağıdaki cümlelerden hangisi kanıtlanabilirlik açısından diğerlerinden farklıdır?

- A) Mustafa Kemal Atatürk, 10 Kasım 1938'de vefat etmiştir.
- B) Eymir Gölü, doğayla iç içe vakit geçirmek isteyenler için oldukça iyi bir tercihtir.
- C) Türkiye'nin en yüksek dağı Ağrı Dağı'dır ve bu dağın yüksekliği 5.137 metredir.
- D) Osmanlı İmparatorluğu, 1299 yılında Osman Bey tarafından kurulmuştur.

Etkinlik 1

Aşağıdaki metinde geçen öznel cümlelerin numaralarını belirterek cümleye öznellik katan sözcükleri yazınız.

(I) Sinemanın büyülü dünyası, her izleyicinin kalbine farklı bir dokunuş bırakır. (II) 1895 yılında Lumière kardeşlerin “Trenin Gara Gelişi” adlı kısa filmi, tarihteki ilk sinema gösterimi olarak kabul edilir. (III) Günümüzde en yüksek hasılat elde eden filmlerden biri olan *Avatar*, dünya genelinde yaklaşık 2,8 milyar dolar kazanç sağlamıştır. (IV) Tarihî filmleri izlemek, geçmişin atmosferini hissetmek açısından büyüleyici bir deneyimdir. (V) Örneğin *Gladiator* filmi, Roma İmparatorluğu Dönemi’ni etkili bir şekilde ele almıştır ve 2000 yılında En İyi Film Oscar Ödülü’nü kazanmıştır.

.....

.....

.....

.....

Etkinlik 2

Aşağıdaki cümlelerden nesnel olanları “N”, öznel olanları “Ö” harfi ile belirtiniz.

- a. Dağların zirvesinde durmak, insana kendini yenilmez hissettiriyor.
- b. Halit Ziya’nın yazdığı romanlar, Türk edebiyatının en derin eserlerindendir.
- c. Yapay zekâ, verileri analiz eden bilgisayar sistemlerinin geliştirilmeyle ortaya çıkmıştır.
- ç. Samanyolu Galaksisi’nde, yaklaşık 100 milyar yıldız vardır.
- d. İskender kebabı yemek, insana tarifi mümkün olmayan bir mutluluk veriyor.
- e. Van Gogh, 1853 yılında Hollanda’da doğmuş bir ressamdır.
- f. Mars’ta yaşama hayali, insanlara inanılmaz heyecan verir.
- g. Selimiye Camisi, Mimar Sinan’ın “ustalık eserim” dediği yapıdır.
- ğ. NASA, 2020 yılında Mars’a Perseverance adlı bir gezici araç göndermiştir.
- h. Yaşar Kemal’in “İnce Memed”i, Anadolu’nun eşsiz hikâyesini anlatıyor.

a.	b.	c.	ç.	d.	e.	f.	g.	ğ.	h.
.....									

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisi kanıtlanabilirlik açısından diğerlerinden farklıdır?

- A) Sanatçı, yazmış olduğu bütün eserlerinde okuyucularına eski edebiyatı tanıtmış.
- B) Bir girişimci, kurduğu paketleme tesisinde 30 kişiye iş imkânı sağlıyor.
- C) Çocuklarla vakit geçirmek insanı dinç tutuyor, insana yaşama zevinci veriyor.
- D) Hayvanlarla etkileşime girdiğimizde, stres hormonu olan kortizol seviyesi düşer.

2. Aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı öznel anlatımlıdır?

- A) Kitabın anlatımını nasıl buldun?
- B) Hafta sonu hangi filme gideceksiniz?
- C) Sınavdan kaç puan aldın?
- D) Bu şirkette ilk iş günün ne zamandı?

- 3.** (I) 60 yaşında bir insan ile 35-40 yaşlarında bir insanın aynı miktarda uykuya ihtiyacı vardır. (II) Fakat 60 yaş ve üzeri kişilerin ihtiyaç duydukları uykuyu almakta zorluk çektiği araştırmalarda belirlenmiştir. (III) Bunun sebebi, bu kişilerin uyku sırasında daha hafif olan uyku evrelerinde 35-40 yaşlarında ki insanlardan fazla zaman geçirmeleridir. (IV) Yani 60 yaş ve üzeri insanlar ne yazık ki derin uykuya bir türlü geçemiyorlar.

Bu metinde numaralanmış cümlelerden hangisi kanıtlanabilirlik açısından diğerlerinden farklıdır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

- 4.** Ötücü kuş göçü ile ilgili yapılan dikkate değer bir çalışmaya göre yalnız olan kuşlar göç yollarındaki diğer kuş türlerinin çağrılarını anlayabiliyor ve güvende kalmaları için onlara destek oluyor.

Bu cümlede numaralanmış sözcüklerden hangisi çıkarılırsa cümle nesnel anlatımlı olur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

- 5.** (I) Hörgüçleriyle dikkat çeken develerin sahip olduğu antikolar, insanlarınkinden farklı. (II) Bunlardan biri "nanobody" denen antikolar. (III) Develerdeki bu antikolar, küçüklüğü sayesinde gizli kanser hücrelerine ulaşabiliyor. (IV) Üstelik "nanobody"lerin laboratuvarında üretilibilmeleri hastalıkların hızlı tedavisi açısından umut verici.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangilerinde yoruma yer verilmiştir?

- A) I ve III
- B) I ve IV
- C) II ve IV
- D) III ve IV

- 6.** Kuveyt'ten bilim insanları, uyku yoksunluğunun bağıışıklık hücreleri üzerindeki etkilerini anlamak için ---- araştırmalar yaptılar.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümle nesnel özellik kazanır?

- A) önemli
- B) ilgi çekici
- C) ses getiren
- D) günlerce

7. Sevimli pandaların uzunlukları yetişkinlik döneminde 100-150 cm'dir ve ağırlıkları 100 kg'ı bulabilir.

Bu cümle ile ilgili,

- I. "Sevimli" sözcüğü cümleye öznellik kazandırmıştır.
- II. Öznel anlatım ağırlıktadır.
- III. Bilimsel verilere yer verilmiştir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III

8. I. Gemilerin yan taraflarında onların büyük gövdelerine göre küçük kalan kapılar yer alır.
II. 1940'larda insanlar, müzik dinlemek için radyo şapkası adını verdikleri garip şapkalarla dolaşıyordu.

Bu cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) I. cümlede "küçük" sözcüğü cümleye öznellik kazandırmıştır.
- B) I. cümle öznel, II. cümle nesneldir.
- C) I. cümle nesnel, II. cümle öznedir.
- D) Her iki cümle de kişisel görüş içerir.

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili ifade cümleye diğerlerinden farklı bir anlatım özelliği kazandırmıştır?

- A) Çocuk gelişimi kitapları anne ve babalara rehber niteliğindedir.
- B) Bu kitapta bebeklerle ilgili pek çok soruya cevap bulacaksınız.
- C) Yeni bir kuşak yetiştirdiğimizi en iyi şekilde gösteren kitaplardan birini yazmış.
- D) Bazen işler karmakarışık olabiliyor ve çevremizdekilere haksızlık edebiliyoruz.

10. (I) Matematik, uzaylılarla iletişim kurulabilecek en doğru ve geçerli dil olabilir. (II) Carl Sagan'ın "Contact" kitabında uzaylılarla iletişimde asal sayılar gibi temel matematiksel yapılar kullanılmıştı. (III) Bu da bize "Uzaylılarla iletişim için neden matematik kullanılmaz?" dedirtiyor. (IV) 1974'te, uzaya gönderilen radyo sinyali olan "Arecibo mesajı"nda da matematiksel desenler yer alıyordu.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin anlatım özellikleri aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

	Öznel	Nesnel
A)	I, III	II, IV
B)	I, II	III, IV
C)	II, III	I, IV
D)	III, IV	I, II

Cümlelerde çeşitli anlam ilişkileri söz konusudur. Amaç, neden ve koşul bildiren bu cümleler, bir sonuca bağlanarak ifade edilir.

Amaç-Sonuç Cümleleri

Bir eylemin hangi amaçla gerçekleştirildiğini bildiren cümlelere **amaç-sonuç cümleleri** denir. Bu cümlelerde bir amaç, niyet; gelecekte gerçekleşecek bir durum ya da olay söz konusudur. Bir cümlede amaç-sonuç ilişkisi kurmak için **“diye, için, üzere, amacıyla, -mak için, -ması için, niye, niçin”** söz varlıkları kullanılır. Amaç-sonuç cümleleri, eyleme sorulan **“Hangi amaçla?”** sorusuna cevap verir.

Örnek:

► Kapıma gelmesin diye onu telefonla aradım.

Amaç: Kapıya gelmemesi

Sonuç: Telefonla arama

Neden-Sonuç Cümleleri

Bir eylemin hangi nedenle gerçekleştirildiğini bildiren cümlelere **neden-sonuç cümleleri** denir. Bu cümlelerde neden anlamı bildirmek için **“-diğinden, -dan, -maktan”** dil yapıları ve **“ile, dolayısıyla, çünkü, bu nedenle, bu yüzden, için, diye, yüzünden, sonucunda, demek ki”** gibi söz varlıkları kullanılır.

Örnek:

► Şakasına gülmedim diye benimle konuşmuyor.

Neden: Şakaya gülmemesi

Sonuç: Konuşmamak

Bazı sözcükler (için, diye gibi) hem neden hem amaç bildirebilir. Buna cümlemin anlamına bakarak karar vermek gerekir. Ayrıca amaç henüz gerçekleşmemiş bir durum ya da olayken sebep gerçekleşmiş bir durum ya da olaydır.

Örnek:

► Pes etmediğin için seni tebrik ediyorum. (Neden)

► Çocuklara bakmam için beni gönderdi. (Amaç)

Aşağıdaki dizelerin hangisinde ikinci dize, birinci dizenin nedenidir?

- A) Gözlerime uyku girmede bu gece
Seni anlattığı için yıldızlar hece hece
- B) Ufkun ardında kaybolur eski zaman
Gökyüzü bir destan yazar her an
- C) Zamanın soğuk duvarlarına çarpar
Sessiz odalarda yankılanır anılar
- D) Kalabalık bir şehrin ortasında
Kendi sesini bile duymaz insanoğlu

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir eylemin amacı dile getirilmiştir?

- A) Yarın tekrar devam etmek üzere toplantıyı bitirelim.
- B) Ben geldim diye kardeşlerimin etekleri zil çalıyor.
- C) Televizyonun sesini kırmak için kumanda gerekiyor.
- D) Yemeği ocakta unutunca tencerenin dibi tutmuş.

Ulti Not

Bazı durumlarda farklı iki cümle, neden-sonuç ilişkisi kuracak şekilde sıralanır. Bu iki cümlenin arasına “bu nedenle” veya “çünkü” sözlerinden biri getirildiğinde ortaya anlamlı bir bütün çıkar.

Örnek: Bugün okula seninle yürümeyeceğim. (Çünkü) Dün kalbimi çok kırdın.

Koşul-Sonuç Cümleleri

Bir eylemin gerçekleşmesinin koşula bağlı olduğunu bildiren cümlelere **koşul-sonuç cümleleri** denir. Koşul cümleleri, yükleme sorulan “Hangi koşulda?” sorusuna yanıt verir.

Bir cümlede koşul ilişkisi kurulurken “-sa, ise, -di mi, -dıkça, -madan, -ınca” dil yapıları ve “ama, ancak, mi, üzere, durumunda, yeter ki, şayet, lazım, illa, şu şartla, mutlaka, lazım, eğer” gibi söz varlıklarından yararlanılır.

Örnek:

► Sen o evden gitmezsen ben oraya adımımı bile atmam.

Koşul: Evden gidilmesi

Sonuç: Eve adım atılması

Ulti Not

Cümleye dilek anlamı katan “-se/-sa” ile koşul ilişkisi kuran “-se/-sa” eki birbirine karıştırılmamalıdır.

Örnek:

► Yaz gelse de tatile gitsek. (Dilek)

► Yaz erken gelirse hemen tatile gideriz. (Koşul)

“Üzere” sözcüğü hem amaç hem koşul bildirir.

Örnek:

► Ödülü almak üzere sahneye çıktı. (Amaç)

► Geri vermek üzere benden para aldı. (Koşul)

Sıra Sende 5

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde hem amaç hem koşul söz konusudur?

- A) Eşyaları taşıması için yardımcı tutarsak yerleşmemiz daha kolay olur.
- B) Beni güldürmek için sabahtan beri şakalar yapıyorsun ama nafile.
- C) Bildiğiniz üzere bu konudan hiç kimseye bahsetmemeliyiz.
- D) Arabayı park etmek için birkaç kişiden yardım istedim.

Sıra Sende 6

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir durumun koşuluna yer verilmemiştir?

- A) Kalemimi kaybedersen eğer yenisini alırsın ona göre.
- B) Kedime mama vermeden yürüyüşe çıkamazdım.
- C) Buluşmaya gelirim ama illa sen de geleceksin.
- D) Annem sütlaç yapmış ama sütlaçın tadı kötü.

Etkinlik 3

Aşağıdaki metni oluşturan cümlelerde hangi anlam ilişkileri vardır? “✓” sembolü ile belirtiniz.

Çok heyecanlıydım çünkü sonunda sergimi açıyordum. Duvarlar, aylarca üzerinde çalıştığım tuvalerle dolup taşıyordu. Kalabalık içeri dolmuştu, insanlar resimlerime bakmak için âdeta yarışıyor. Beni tanımasınlar diye bir köşede durup onları sessizce izlemeyi tercih ettim. O sırada, yaşlı bir adam dikkatimi çekti. Elindeki bastonuna yaslanarak bir tabloya bakıyordu. Rengârenk fırça darbelerinin oluşturduğu karışık görüntüye uzun süre sessizce baktı. Sonra yüzünü bana döndü ve “Bu, benim hayatımı anlatıyor. Gençliğimdeki karmaşayı, şimdiki dinginliği...” dedi. O an, sanatın sadece renklerle değil ruhlarla da konuştuğunu anladım. Tuval üzerine döktüğüm her fırça darbesinin bir hayat hikâyesine değebileceğini bilmek... İşte bu, her şeye değerdi.

Amaç-sonuç cümlesi

Neden-sonuç cümlesi

Koşul-sonuç cümlesi

Etkinlik 4

Aşağıda cümlelerin anlatım özellikleri ve anlam ilişkileri belli harflerle gösterilmiştir.

Nesnel yargılı
amaç-sonuç cümlesi

K

Öznel yargılı
amaç-sonuç cümlesi

P

Nesnel yargılı
neden-sonuç cümlesi

S

Öznel yargılı
neden-sonuç cümlesi

M

Buna göre aşağıdaki cümlelerdeki anlatım özelliklerini ve anlam ilişkilerini bulunuz.

- Her insan hayallerini gerçekleştirmek için yaşar.
- Bu kitap çok güzel çünkü anlatımı oldukça akıcı.
- Daha temiz bir çevrede yaşayalım diye bir vakıf kuruldu.
- Yazar farklı kültürleri tanıdığından eserleri konuca zengin.
- Trafik kazalarını azaltmak amacıyla hız sınırları yeniden düzenlendi.
- Yağışlar mevsim normallerinin altında kaldığı için barajlardaki su seviyesi düştü.
- Hastalıkların yayılmasını önlemek üzere aşı kampanyası başlatıldı.
- Hayatın güzelliklerini keşfetmek için her gün yeni etkinlikler denemeliyiz.

Buna göre oluşan örüntüyü yazınız:

.....							
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

1. (I) Gemiler, geçiş için dar ve sığ olan zorlu alanlardan geçerken kılavuz kaptanların yardımına ihtiyaç duyuyor. (II) Geminin geçişini güvenli bir şekilde yönlendirmek için kılavuz kaptanlar gemiye biniyorlar ve geçici olarak mürettebata katılıyorlar. (III) Bu yüzden kılavuz kaptanların her tür ve boyuttaki gemiyi kullanma konusunda da uzmanlığa sahip olmaları gerekiyor. (IV) Gemilerdeki küçük kapılar, kılavuz kaptanların gemiye hem güvenli hem de hızlı bir şekilde girip çıkmasını sağlıyor.

Bu metinde numaralanmış cümlelerden hangisi amaç-sonuç cümlesidir?

- A) I B) II C) III D) IV

2. • Farklı bölgelerdeki insanların günlük rutinleri, yerel saatlere göre şekilleniyor ve bu da sosyal ve kültürel farklılıklara yol açıyor.
- Saatlerin evrensel sesi olan tik tak sesini ne kadar az duyarsanız saatiniz o kadar iyidir.
- Köpekler, sürekli insanlarla iç içe olduğundan artık insanların duygularını algılayabilir duruma geldi.
- Bazı ürünler, gösterişli tüketime hitap ettiği için diğerlerinden pahalı oluyor.

Bu cümlelerin hangisinde aşağıdaki durumlardan herhangi birinin nedenine değinilmemiştir?

- A) Sosyal ve kültürel farklılıkların oluşması
B) Saatin iyi olması
C) Köpeklerin, insanların duygularını algılaması
D) Bazı ürünlerin gösterişli tüketime yönelik olması

3. I. Suya alerjisi olanlar su içebilir.
II. Su alerjisi su içmekle değil ciltle ilgili bir durumdur.

Numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) I. cümle, II. cümlenin nedeni durumundadır.
B) II. cümle, I. cümlenin amacını belirtir.
C) I. cümle, II. cümlenin koşulunu belirtir.
D) II. cümle, I. cümlenin nedeni durumundadır.

4. • Tüketicilerin mağazalarda daha fazla zaman geçirmesini sağlamak
- Mağazalarda özel kokular kullanmak

Bu ifadeler aralarında amaç-sonuç ilişkisi olacak şekilde birleştirildiğinde aşağıdakilerden hangisi doğru olur?

- A) Mağazalarda özel kokular kullanılması amacıyla tüketicilerin mağazalarda daha fazla zaman geçirmesi sağlanıyor.
B) Tüketicilerin mağazalarda daha fazla zaman geçirmesini sağlamak için özel kokular kullanılıyor.
C) Mağazalarda özel kokular kullanılmazsa tüketiciler mağazalarda daha fazla zaman geçirmez.
D) Tüketiciler mağazalarda daha fazla zaman geçirdiğinden mağazalarda özel kokular kullanılıyor.

5. Aşağıdaki cümlelerden hangisi koşul-sonuç cümlesidir?

- A) Bu makineyi uzun yıllar kullanabilirsiniz yeter ki makinenin bakımlarını aksatmayın.
- B) Ödüllendirici davranışlar, beynimizdeki ödül sistemini tetikleyen eylemlerdir.
- C) Gereksiz bulsak da gözümüzü çevirdiğimiz her yerde lüks ürünler sıkça kullanılıyor.
- D) “Eski para” şeklinde çevrilen “old money” aileden zengin kişiler için kullanılan bir kavram.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yay ayraç () içinde verilen anlam ilişkisi yoktur?

- A) Biraz olsun güleyim diye bana çiçekler almış. (Amaç-sonuç)
- B) Saatlerce telefonda konuştuk demek ki ikimizin de dili şişmiş. (Neden-sonuç)
- C) Şartları iyi değerlendirirsek başarılı olabiliriz. (Koşul-sonuç)
- D) Bayram günü çocuklar şeker toplamayı seviyor. (Amaç-sonuç)

7. “Üzere” ifadesi aşağıdaki cümlelerin hangisinde amaç bildirmez?

- A) Biletlerimizi almak üzere cüzdanından kredi kartını çıkardı.
- B) Toplantı kurallarını bildirmek üzere herkese mesaj atıldı.
- C) Anne ve kızı çayı demlemek üzere mutfığa doğru yöneldi.
- D) Birkaç gün sonra geri gelmek üzere evden ayrılıyorum.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde kurulan anlam ilişkisi “Güneş eteklerini toplayıp giderse yıldızlar parlamaya başlar.” cümlesi ile özdeştir?

- A) Klasik müzik ruhu dinlendirdiğinden sanat derslerinde kullanılabilir.
- B) Öğrenciler sınavı bitirirse çantalarını alıp dışarı çıkabilir.
- C) Bahçedeki kelebeklerin cinsini araştırmak için kütüphaneye gittim.
- D) Söylediğim üzere, kılavuzda yazanları uygulamayanlara ceza verilecek.

- 9.** (I) Saatler, zamanın ölçülmesi ve düzenlenmesi için yapılan insanlık tarihindeki en önemli icatlardan biridir. (II) İlk olarak güneş saatleri şeklinde kullanılan bu araçlar, ilerleyen çağlarda mekanik saatlerle daha hassas hâle gelmiştir. (III) Dişliler, sarkaçlar ve ağırlıklar kullanılarak yapılan mekanik saatler, insanların günlük yaşamlarını organize etmeleri için kullanılmıştır. (IV) Şayet saatlerle ilgili daha fazla bilgi edinmek isterseniz “Saatin Zamanı” kitabına ulaşabilirsiniz.

Bu metinde numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede amaç anlamı vardır.
- B) II. cümle neden-sonuç cümlesidir.
- C) III. cümle amaç bildirir.
- D) IV. cümle koşul cümlesidir.

Anlam Özelliklerine Göre Cümleler

Bir cümle çeşitli anlam ve anlatım özelliklerini taşıyabilir. Bunlardan bazıları karşılaştırma, örneklendirme, benzetme, abartmadır.

Karşılaştırma Cümleleri

Bir durum, varlık veya kavramın belli özelliklerini öne çıkarmak için başka kavram ve durumlarla arasındaki benzer ve farklı taraflarının belirtildiği cümlelere **karşılaştırma cümleleri** denir.

Karşılaştırma cümlelerinde “**en, kadar, gibi, daha, göre, ise, her ne kadar, -dan daha, ise, işin kötüsü, her ne kadar, nasıl, neredeyse**” gibi söz varlıkları kullanılır.

Örnek:

- **Her ne kadar** kahve içmeyi sevsem de kahve bende çarpıntı yapıyor.
- Onunla aynı arabaya binmektense otobüsle giderim **daha** iyi.

Ulti Not

Bir cümlede karşılaştırmanın varlığından söz edebilmek için o cümlede karşılaştırılan iki varlık veya durum ile bunların hangi yönden karşılaştırıldığı belirlenmelidir. Yani bir karşılaştırma yönü ve bir sonuç bulunmalıdır.

Örnek: Anneme göre daha yavaş biriyim.

Bu cümlede anne ve yazar yavaş olma yönünden karşılaştırılmış ve bir sonuca varılmıştır.

Örneklendirme Cümleleri

Bir düşünceye somutluk kazandırmak ve bu düşüncenin anlaşılabilirliğini artırmak için o düşüncenin açıklayıcı örneklerinin kullanıldığı cümlelere **örneklendirme cümleleri** denir. “**Mesela, gibi, örneğin, söz gelimi**” gibi ifadelerden sonra örneklendirilen kavram, nesne vb. sıralanır.

Örnek:

- Piknikte pek çok oyun oynadık **örneğin** ip atladık.
- Yazdıklarını yayınevi, dergi **gibi** birden fazla yayın kuruluşuna gönderdi.

Sıra Sende 7

İki farklı olay, durum veya kavramı eşitlik veya üstünlük bakımından kıyaslamaya “karşılaştırma” denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde karşılaştırma vardır?

- A) O kadar hızlı koştu ki düşecek diye çok korktum.
- B) Bu kitap, çok değerli bu yüzden onu sana emanet ediyorum.
- C) Öğleden sonra sınıftaki atmosfer sabahdan çok daha farklıdır.
- D) Bu yolu her gün yürümek bana eziyet gibi geliyor nedense.

Sıra Sende 8

Bir düşüncenin veya durumun daha iyi anlaşılmasını sağlamak için onu açıklayıcı örnekler vermeye “örneklendirme” denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde örneklendirme vardır?

- A) Arabadakiler yol boyunca şarkılar, türküler söylediler.
- B) Tüm meyveleri çok severim: elma, armut, şeftali...
- C) Onları yardımsever oldukları için çağırdım.
- D) Ziyaretime gelen kadın bir kuğu gibi ince ve zarıftı.

Benzetme Cümleleri

Bir varlığın, kavramın ya da durumun vurgulanmak istenen bir niteliğini etkili bir şekilde ifade etmek için onu, o niteliği taşıyan daha güçlü bir varlığın özellikleriyle anlatmaya **benzetme** denir. Benzetme cümlelerinde benzetme yapabilmek için “**aynı, tıpkı, misali, gibi, aynen, sanki, âdeta, benzer, benzer şekilde, -mış gibi, aynı şekilde, -ımsı**” vb. söz varlığı ve dil yapıları kullanılır.

Örnek:

- Benimle **annem gibi** konuşma, lütfen. ► Bugün güneş **misali** parlıyorsun.

Ulti Not

Tam bir benzetmenin dört unsuru vardır: benzeyen, kendisine benzetilen, benzetme yönü ve benzetme işlevli söz varlığı.

Örnek:

- Öğrencim, asker gibi durmuş beni bekliyordu.
Benzeyen: Öğrenci **Kendisine benzetilen:** Asker
Benzetme yönü: Duruş şekli **Benzetme işlevli söz varlığı:** Gibi

Bazı benzetmelerde benzetme edatı ve benzetme yönü olmayabilir: **Taş kalpli** biriydi.

Uyarı

“Gibi” söz varlığının görüldüğü her cümlede benzetme yapıldığı düşünülmemelidir. Çünkü bu sözcük cümleye yaklaşıklık, örneklendirme gibi anlamlar da katabilir.

Örnek:

- Saat **2 gibi** buluştuk. (Yaklaşıklık) ► Papağan **gibi** hayvanlar besliyor. (Örneklendirme)

Abartma Cümleleri

Bir varlığı, olayı ya da durumu olduğundan çok daha büyük veya küçük gösterme sanatına **abartma** denir.

Örnek:

- Seni öyle perişan hâlde görünce **dünya başıma yıkıldı.** ► Hasretinden ağlaya ağlaya **gözlerimde yaş kalmadı.**

Sıra Sende 9

Nitelikçe zayıf olan bir varlığı, nitelikçe güçlü olanın özellikleriyle anlatmaya “benzetme” denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde benzetme vardır?

- A) Bu kadar çalışkan bir öğrenci her zaman başarılı olur.
 B) Akşamki konser elektrikler kesilince bitiverdi.
 C) Gözleri âdeta masmavi bir denizdi.
 D) O kadar hızlı konuşuyordu ki kimse ne dediğini anlamıyordu.

Sıra Sende 10

Bir varlığı, durumu ya da olayı olduğundan daha büyük veya küçük göstermeye “abartma” denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde abartma vardır?

- A) Dağ gibi biriken bulaşıkları kim yıkayacak şimdi?
 B) Her gün 50 sayfa kitap okumayı planlıyorum.
 C) Yüzlerce insan bu yerden ekmeğini çıkarıyor.
 D) Yıllardır hayalini kurduğun başarıyı elde ettin mi?

Etkinlik 5

Aşağıdaki cümlelerde karşılaştırılan varlıkları ve karşılaştırma yönlerini yazınız.

a. Eski evimizdeki odam bu kadar büyük değildi.

.....

b. Çikolatayı pastayı limonludan daha çok beğendim.

.....

c. Evde yalnızken arkadaşlarımla olduğum kadar mutlu değilim.

.....

ç. Köpek bakımı tabii ki kedi bakımına göre zordur.

.....

Etkinlik 6

Aşağıdaki cümlelerden benzetme içerenleri “B”, örneklendirme içerenleri “Ö” harfi ile sırasıyla belirtiniz.

Orta Anadolu'nun en çorak şehrinde büyüyen benim için bunca yeşillik nasıl da mucize gibiydi.

Bacaklarını pergel gibi açarak yürüdüğü için ona yetişemiyorum.

Ünlü hekimin depresyonla baş etmek için birçok önerisi var: yürüyüş yapmak, kitap okumak...

.....

Etkinlik 7

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri abartma bildirecek şekilde tamamlayınız.

a. Çantası çok ağırmış, onu

b. Kadın öyle çok ağladı ki

c. Konuşması yarıda kesilince sinirden

ç. için çok kilo aldığını söylüyor.

d. çocuğun bize söylediğine bak!

e. Anlattığı fıkra hepimiz

f. Öyle utandım ki

g. Yazdığı mektubu görsen

1. (I) Kediler ve köpekler evcil hayvanlar olarak eşit derecede ünlüdür fakat farklı özelliklere sahiptir. (II) Kediler, köpeklere kıyasla daha bağımsızdır ve kendi başlarına vakit geçirmeyi sever. (III) Köpekler insanlara daha bağlıdır ve çoğu zaman sahiplerini bırakmaz. (IV) Köpekler ve insanların dostluğu çok eski zamanlara dayanır.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde karşılaştırma yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV

2. • Çalışma odasında yıllardır biriktirdiği bir dünya kitap var.
• Matematik sorusu çözmek Türkçe sorusu çözmekten daha uzun sürüyor.
• Pizzadaki her malzemeyi sevmem, zeytin ve mısır hiç bana göre değil.

Bu cümlelerde aşağıdakilerden hangisinin örneği yoktur?

- A) Benzetme B) Abartma
C) Örneklendirme D) Karşılaştırma

3. (I) Sağlıklı bir yaşam için yeterli ve dengeli beslenmek çok önemlidir. (II) Bunun için yapılması gerekenlerden bazıları bol bol sebze ve meyve tüketmek, işlenmiş özellikle de katkı maddesi içeren gıdalardan uzak durmaktır. (III) Sağlıklı gıdalardan olan sebzeler bu anlamda en iyi tercihtir ki brokoli, ıspanak ve havuç gibi sebzelerin faydaları saymakla bitmez. (IV) Ayrıca yeterli su içmek ve egzersiz yapmak gibi eylemler vücudumuzun düzgün çalışması için gereklidir.

Bu metinde numaralanmış cümlelerin hangisinde örneklendirme yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yay ayraç () içinde verilen anlam özelliği yoktur?**

- A) Gerçek dostluk keyifli anlarda özellikle de sessizce otururken mutluluğu paylaşabilmektir. (Karşılaştırma)
B) Bilgi tohum gibidir, ne kadar derine ekilirse o kadar büyük bir ağaç yetişir. (Benzetme)
C) Zaman, avuçlarımızdan kayan bir su gibidir çoğu zaman; ne kadar sıkı tutsak da akıp gider. (Abartma)
D) Tarih her yerde karşımıza çıkar: unutulmuş bir taşta, mağarada çizilmiş bir resimde... (Örneklendirme)

5. • İneklerin süt verimliliğinin mandalardan daha fazla olduğu bilinir.
• Sütleri için beslenen ineklerin çoğu, sene boyunca süt verir.
• Bazı ineklerin süt verimliliği günlük onlarca litreyi bulabilirken bazıları yalnızca birkaç litre süt verir.

Bu cümlelerle ilgili,

- I. Karşılaştırmaya başvurulmuştur.
II. Abartma yapılmıştır.
III. Benzetmeden yararlanılmıştır.

yargılarından hangilerinin ortak olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II
C) I ve II D) II ve III

6. (I) Gözlerimizi çevirdiğimiz her yerde, doğal dünyanın bize sunduğu güzelliklerle karşılaşırız. (II) Örneğin bir çiçeğin açılışı, zamanın ve sabrın önemini yansıtır. (III) Sabahın erken saatlerinde açan bir ayçiçeği, güneşin doğuşuyla birlikte yüzünü ışığa döner ve bizlere yaşamın döngüselliğini anlatır. (IV) Okyanusun derinliklerinde yaşam bulan mercan resiflerinde eşsiz bir yaşam alanı görürüz. (V) Doğa, kendi içinde sayısız mucize barındırır ve her biri bizlere ilham verir.

Bu metinde numaralanmış cümlelerden hangisi I. cümlede ortaya konan düşüncüyü örneklendirmez?

- A) II B) III C) IV D) V

7. Bir benzetmede dört unsur bulunur. Bunlar “benzeyen”, “kendisine benzetilen”, “benzetme yönü” ve “benzetme işlevli söz varlığı”dır.

<u>Bülbül</u>	<u>gibi</u>	<u>güzel</u>	<u>ses</u>
Kendisine benzetilen	Benzetme işlevli söz varlığı	Benzetme yönü	Benzeyen

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili unsur benzeyen değildir?

- A) Gözleri, karanlık bir gecede parlayan yıldızlar gibiydi.
 B) Yeni neslin zekâsı tıpkı bir güneş gibi aydınlatıyor karanlığı.
 C) Çocukken hayallerim, tıpkı ufukta süzülen bir kuş misali özgürdü.
 D) Dalgalar, coşmuş bir aslan gibi sahile saldırıyordu âdetâ.

8. O kadar acıktım ki ----.

**Bu cümle aşağıdakilerin hangisiyle tamamlanır-
sa abartma içermez?**

- A) dünyayı getirseler önüme onu bile yiyebilirim
 B) tabağımda kırıntı bile bırakmayacağım
 C) sekiz fırın ekmek yesem de doymam diyebilirim
 D) on tencere dolusu yemeği tek başıma bitiririm

9. (I) Bir çiçeğin yaprakları bebek teni gibi parlak ise bu onun sağlıklı olduğunu, yerini sevdiğini gösterir. (II) Benim tezgâhımdaki çiçeklerin hepsi de çok sağlıklıdır: papatyalar, menekşeler, kedi tırnakları... (III) Göz alıcı renkleri ve zarif yapıları ile çiçekler bana en çok ilham veren varlıklardır. (IV) Bu yüzden ne zaman yazmak için masanın başına otursam önce çiçeklerimle sohbet eder, onların kokusunu içime çekerim.

Bu metinde numaralanmış cümleler ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. cümlede, benzetme yapılmıştır.
 B) II. cümlede, örneklendirme yapılmıştır.
 C) III. cümlede, karşılaştırma yapılmıştır.
 D) IV. cümlede, abartma yapılmıştır.

Cümlelerin bildirdikleri diğer anlam özellikleri tanım, öneri, varsayım, uyarı, tahmin, olasılık, kararsızlık, terk edilmiş alışkanlık, gerçekleşmemiş beklenti ve gerekliliktir.

Tanım Cümleleri

Bir varlığın veya kavramın ne olduğunu belirten cümlelerdir. Tanım cümleleri “Bu nedir?”, “Bu kimdir?” sorularına cevap verir.

Örnek:

- ▶ Eğitim, bireylerin bilgi, becerilerini geliştirmek amacıyla uygulanan sistemli bir süreçtir.

Öneri (Tavsiye) Cümleleri

Bir sorunun çözülmesi veya daha iyiye ulaşılması için görüş ve düşüncelerin öne sürüldüğü cümlelerdir.

Örnek:

- ▶ Kendini iyi hissetmek için kısa bir yürüyüş yapsan iyi olur.

Varsayım Cümleleri

Gerçekleşmemiş bir olayın gerçekleşmiş gibi ya da gerçekleşmiş bir olayın gerçekleşmemiş gibi kabul edildiği cümlelerdir. Bu cümlelerde “**tut ki, diyelim ki, farz edelim, düşün ki, ... dığını düşünelim**” gibi ifadeler yer verilir.

Örnek:

- ▶ Kimse seni arayıp sormadı diyelim, nasıl olur? ▶ Düşün ki sıcacık evinde çay içiyorsun.

Olasılık Cümleleri

Bir işin olumlu veya olumsuz biçimde gerçekleşeceğini belirten ancak kesinlik anlamı taşımayan cümlelerdir.

Örnek:

- ▶ Yeni bir bilgisayar alabilirim. ▶ Okula yürüyerek gidebilirim.

Tahmin Cümleleri

Akla, sezgiye veya bazı verilere dayanarak olabilecek bir durumun, olayın önceden kestirildiği cümlelerdir.

Örnek:

- ▶ Geç oldu, çocuk şimdiye uyumuştur. ▶ Empati duygusu çok gelişmiş, iyi bir yazar olacaktır.

Uyarı

Olasılık cümlelerinde kesin olmayan kişisel değerlendirmeler, tahminde ise eldeki verilerden çıkarımda bulunma anlamı bulunur.

Sıra Sende 11

Tut ki işe bir saat geç gittin, kim ne diyecek?

Bu cümle ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bir uyarı bildirir.
- B) Bir konuda tahminde bulunulmuştur.
- C) Bir olasılıktan söz edilmiştir.
- D) Varsayım anlamı vardır.

Sıra Sende 12

Yarışmaya katılacaksan her gün düzenli olarak egzersiz yap bence.

Bu cümlede aşağıdakilerden hangisi vardır?

- A) Tanım
- B) Olasılık
- C) Varsayım
- D) Öneri